

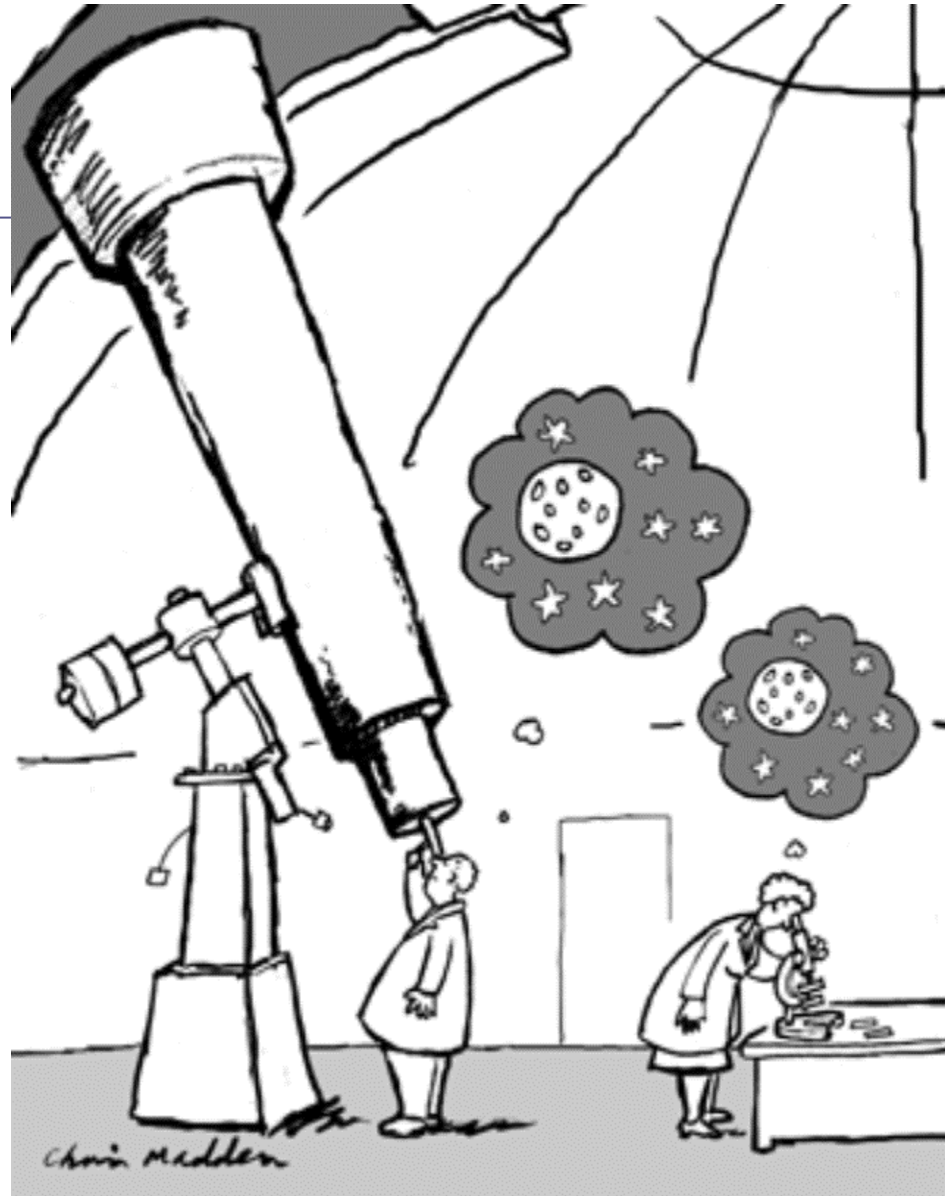
TEORIJSKE PERSPEKTIVE U SOCIOLOGIJI

- FUNKCIONALIZAM
- KONFLIKTNA PERSPEKTIVA
- INTERAKCIONISTIČKA

MIKRO I MAKRO PRISTUPI

- različiti načini razumjevanja društvenog svijeta
- sociološke teorije se razlikuju po doseg i razrađenosti
- osnivači sociologije – globalne (**makro**) teorije
- suvremene teorije – bave se užim temama (**mikro**)
- teorijski pristupi posvećuju pažnju jednom dijelu dr. života, dok druge drže u pozadini

TEORIJSKE PERSPEKTIVE

– najznačajnije teorijske perspektive u sociologiji:

1. **FUNKCIONALIZAM** (makro)
2. **KONFLIKTNA** PERSPEKTIVA (makro)
3. **INTERAKCIONISTIČKA** PERSPEKTIVA (mikro)

FUNKCIONALIZAM

- NAGLAŠAVA **STANUS QUO** U DRUŠTVU (**POREDAK** I **STABILNOST** DRUŠTVA)
- društvo se sastoji od **dijelova** (religija, obitelj, političke institucije...) i njihovih **međusobnih veza**
- **svaki dio ima svoju funkciju** s obzirom na društvo u **cjelini** – pridonosi održavanju i stabilnosti cjeline
- Herbert **Spencer** i Emile **Durkheim** – **začetnici funkcionalizma**
- Talcott **Parsons** i Robert King **Merton** – razvili funkcionalizam
- R. K. Merton – manifestne i latentne funkcije
- Talcot Parsons – **strukturalni funkcionalizam**
- Herbert Gans – funkcionalna uloga siromaštva (primjer u knjizi)

KONFLIKTNA PERSPEKTIVA

- NAGLAŠAVA DRUŠTVENE PROCESSE **NAPETOSTI, KOMPETENCIJE** (NATJECANJA) I **PROMJENE** (NASILNE)
- začetnik Karl **Marx** – klasna borba kao pokretač promjena u društvu

	FUNKCIONALIZAM	KONFLIKTNA
SUKOB U DRUŠTVU	izraz sloma društvenog sustava	izvor društvene promjene
NAGLAŠAVAJU	poredak i stabilnost u društvu	poremećaje i nestabilnost u društvu
OSNOVA DRUŠTVA	konsenzus (naglašavaju zajedničke interese pojedinaca u društvu)	prinuda (naglašavaju suprotstavljene interese u društvu)
DR. ODNOSI I INSTITUCIJE	nužni i opravdani za funkcioniranje društva	mnogi nisu nužni niti opravdani za društvo

KONFLIKTNA PERSPEKTIVA

- konflikt nije nužno povezan s nasiljem – najčešće znači postojanje napetosti, neprijateljstva, konkurencije i neslaganja oko ciljeva i vrijednosti
 - *npr. između starih i mladih, proizvođača i potrošača, pripadnika različitih rasnih ili etničkih grupa*
- **funkcionalna uloga konflikta u društvu** – npr. prava žena, prava manjina... – jača veze i lojalnost unutar grupe
 - konfliktom neki problemi dolaze u središte pozornosti te na taj način dolazi do promjena
- **FUNKCIONALIZAM I KONFLIKTNA PRESPEKTIVA SE NADOPUNJUJU** (istražuju dvije strane iste stvarnosti)

INTERAKCIONISTIČKA PERSPEKTIVA

- USREDOTOČUJE SE NA **INTERAKCIJU MEĐU POJEDINCIMA** KROZ KOJU SE **DRUŠTVO IZNOVA STVARA**
- PROUČAVA SPECIFIČNE ASPEKTE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA
- **začetnik** Max **Weber** (društveno djelovanje)
- George **Herbert Mead** – razvio ovu perspektivu
- **TEORIJE SOCIJALNE INTERAKCIJE:**
 1. dramaturški pristup (*Erving **Goffman***)
 2. etnometodologija (*Harold **Garfinkel***)
 3. teorija socijalne razmjene (*George Caspar **Homans***)
 4. simbolički interakcionizam (*G. H. **Mead** i Charles H. **Cooley***)

USPOREDBA TEORIJSKIH PRISTUPA

	FUNKCIONALISTIČKA	KONFLIKTNA	INTERAKCIONISTIČKA
RAZINA ANALIZE	makro	makro	mikro
ODREĐENJE DRUŠTVA	društveni sustav sastavljen od međuovisnih dijelova	društveni sustav koji se sastoji od suprotstavljenih društvenih grupa	društvo koje ljudi stalno iznova stvaraju i mijenjaju interakcijama
OSNOVA SOCIJALNE INTERAKCIJE	konsenzus	sukob, moć i prisila	pripisivanje značenja pomoću simbola
ZAČETNIK (RAZVIO PER.)	Spencer i Durkheim (Talcott Parsons)	Karl Marx	Max Weber (G. H. Mead)

PREDNOSTI I NEDOSTATCI

	Funkcionalistička	Konfliktna	Interakcionistička
prednosti	daje obuhvatnu sliku društva, osobito institucija i stabilnih obrazaca ponašanja	objašnjenje povijesti i istraživanje društvenih i institucionalnih promjena	prikaz ljudi kao aktivnih bića koja imaju sposobnost misliti i oblikovati društveni život
nedostaci	teškoće u objašnjavanju povijesti i procesa društvene promjene; konzervativizam	teškoće u objašnjavanju društvenoga konsenzusa, integracije i stabilnosti	teškoće u istraživanju širokih organizacijskih aspekata društva i odnosa među društvima
primjer	Kako se ostvaruje integracija društva? Kako su povezani dijelovi društva? Koje su posljedice pojedinoga dijela za društvo?	Kako je društvo podijeljeno? Koji su glavi oblici društvenih nejednakosti? Kako se potčinjene grupe bore za svoje interese?	Kakav je doživljaj društva? Kako ljudi djeluju da stvore, održe ili izmijene društvene obrasce? Kako se ljudsko ponašanje mijenja ovisno o situaciji?

FEMINISTIČKA PERSPEKTIVA

– naglašavanje ženskog gledišta

1. najvažniji predmet i polazište istraživanja su iskustva i položaj žena u društvu
2. žene su središnji „subjekt” u istraživačkom procesu (promatranje svijeta iz ženske perspektive)
3. nije vrijednosno neutralna teorija nego je kritička i aktivna u prilog žene
4. kritika sociologije (opisivanje društva iz „muške perspektive”)

FEMINISTIČKA PERSPEKTIVA

- pitanja koja postavlja feministička perspektiva:
 1. *Što je s ženama?* – nevidljivost žena u društvu
 2. *Zašto je tomu tako?* – sociološke teorije
 3. *Kako možemo izmijeniti društvo da bismo ga učinili pravednijim i za žene i za sve ljude?* – kritika društva i aktivizam feministkinja
- znanje o društvu = znanje iz muške perspektive → postaje upitno kada se promatra iz ženske perspektive
- proizvodnja znanja je sastavni dio moći koji upravlja cjelokupnom proizvodnjom u društvu